

Leuk-le-lièvre

czyli tradycja francuskojęzyczna w Senegalu

Agnieszka Dryjańska

Język francuski to nie tylko Francja. To ogromna, barwna mozaika złożona z wielu kultur i tradycji. W jej skład wchodzi też kultura Senegalu, którą mogliśmy poznać dzięki francuskojęzycznej twórczości Léopolda Senghora. Jest on między innymi autorem opowiadań inspirowanych baśniami i legendami popularnymi wśród dzieci afrykańskich. Jedno z tych opowiadań zostało użyte w prezentowanym scenariuszu lekcji, którego celem było wykorzystanie języka francuskiego do przybliżenia dzieciom polskim kultury afrykańskiej.

Obrazek 1.

Czas trwania: 90 min.

Poziom: A1-A2, 11-13 lat

Cele:

interkulturowe:

- uwrażliwienie w zakresie problematyki różnorodności kulturowej;
- zapoznanie się z tematyką tradycji francuskojęzycznej w Afryce przez pryzmat Senegalu;
- zapoznanie się z postacią L. Senghora i jego krajem (sytuacja językowa, położenie, stolica);
- poznanie specyfiki opowiadań afrykańskich i porównanie ich z baśniami i opowiadaniem popularnymi w Polsce.

leksykalno-gramatyczne:

- wzbogacenia słownictwa dotyczącego zwierząt;
- wprowadzenie przymiotników opisujących cechy osób i zwierząt;
- wprowadzenie stopnia najwyższego przymiotników.

Wprowadzenie:

Punktem wyjścia do rozważań o specyfice tradycji francuskojęzycznych w krajach afrykańskich przez pryzmat sytuacji w Senegalu będzie krótka rozmowa na temat tego, jakie zwierzęta najczęściej występują w bajkach znanych polskim dzieciom. Ten fragment może odbyć się po polsku, ale nauczyciel podaje francuskie odpowiedniki nazw zwierząt wymienianych przez dzieci (wilk, koza, kurczątka, kaczątko, miś...). Można też podać francuskie odpowiedniki cytowanych przez dzieci baśni, w których występują wymienione zwierzęta.

Następnie nauczyciel pokazuje obrazek (Obrazek 1.) i informuje, że jest on ilustracją do pewnego opowiadania dla dzieci.

Nauczyciel pyta, jakie zwierzęta są widoczne na obrazku i zapisuje na tablicy ich nazwy.

Następnie uczniowie wraz z nauczycielem zastanawiają się, jakie zwierzę może być bohaterem tego opowiadania i dlaczego. Dzieci mogą podawać różne odpowiedzi. Prawdopodobnie padnie odpowiedź, że zwierzę w środku – zając – jest bohaterem. Jeśli tak się nie stanie, nauczyciel pomaga uczniom dojść do tej odpowiedzi.

Dlaczego zając może być bohaterem i czy ma on jakieś szczególne cechy?

Nauczyciel prosi, by dzieci podawały cechy zająca po francusku (mały, szybki, miły, sprytny itp.).

Gdzie może rozgrywać się historia i dlaczego?

Nauczyciel zwraca uwagę na to, jakie zwierzęta są przedstawione na obrazku i na widoczny krajobraz, szczególnie drzewa. Następnie zwraca uwagę na kolorystykę ilustracji: bardzo żywe kolory i rodzaj oraz kolorystykę ubrań. Wszystkie te elementy kojarzą się z Afryką, gdzie rozgrywa się historia.

Nauczyciel informuje uczniów, że zając jest popularnym bohaterem opowiadań w różnych tradycjach francuskojęzycznych (Haiti, Luizjana czy opowiadania kreolskie).

Prezentacja historii

Nauczyciel przedstawia historię: podaje autora – L. Senghora i tytuł: *La belle histoire de Leuk-le-lièvre*.

Zapoznanie się z życiem autora

Léopold Sédar Senghor est né en 1906 au Sénégal (Afrique de l'Ouest), quand ce pays est encore une colonie française. Il passe son enfance dans un village de brousse. Ensuite, il est envoyé à «l'école des Blancs» où il est un excellent élève. Puis, il arrive à Paris pour faire ses études supérieures. Pendant ses études, il parle beaucoup de l'originalité et de la richesse des cultures noires : les arts et la façon de vivre des Négro-Africains. Selon lui, c'est en respectant la diversité de toutes les cultures qu'un monde de paix verra le jour.

Après ses études il est nommé professeur en France. Il est aussi poète et écrivain. Il écrit La belle histoire de Leuk-le-lièvre pour les enfants sénégalais. C'est une histoire qui présente la tradition sénégalaise mais elle est écrite en français (et pas en wolof qui est une langue traditionnelle des habitants du Sénégal). Le héros de l'histoire est un lièvre qui s'appelle Leuk, ce qui signifie en wolof lièvre. Les illustrations pour ce livre sont peintes avec la technique «sous verre», très populaire au Sénégal.

En 1960, L. Senghor devient le premier président du Sénégal libre et il habite à Dakar, capitale du Sénégal. Il est mort en 2001 en France.

(Tekst opracowany na podstawie Cartes à parler M. Boiron, J.-R. Bourrel)

Ćwiczenia związane z tekstem

1. Pytania do tekstu

- Où est-ce que L. Senghor est né?
- Expliquez les termes: «l'école des Blancs», «cultures noires», «Négro-Africains».
- Quelle est la langue traditionnelle au Sénégal?
- Comment dit-on lièvre en wolof?
- Expliquez le sens de la phrase: c'est en respectant la diversité de toutes les cultures qu'un monde de paix verra le jour.
- Est-ce que vous êtes d'accord avec cette opinion?

2. Vrai / Faux

- L. Senghor étudie en Afrique.
- Les gens en Afrique vivent de la même façon qu'en Europe.
- La culture des gens noirs est riche.
- Quand L. Senghor est le président du Sénégal il habite en France.

Uczniowie szukają w słowniku terminu *brousse*.

Nauczyciel pokazuje na mapie Afryki uczniom Senegal i Dakar. Dzieci indywidualnie odnajdują na mapkach konturowych Afryki (dostarczonych przez nauczyciela) Senegal, kolorują go i zaznaczają stolicę.

Nauczyciel wyjaśnia, że technika malowania pod szkłem *sous verre* polega na malowaniu na odwrót, czyli w sposób lustrzany i że najpierw umieszcza się szczegóły, a na końcu tło, gdyż efekt jest oglądany po odwróceniu malowidła.

Leuk-le-lièvre et d'autres animaux

C'est au temps où les animaux de la brousse aiment à se réunir pour causer et discuter de leurs affaires. Certain jour, ils se rassemblent, sous l'arbre des palabres, pour désigner le plus jeune animal. **Oncle Gaïdé-le-lion** préside la séance.

On connaît le plus fort de tous les animaux: c'est **Gaïdé-le-lion**, roi de la brousse, avec sa patte terrible et sa gueule puissante. On connaît le plus vieux, le plus gros et très doux en même temps: c'est Mame-Gnèye-l'éléphant. On connaît le plus féroce de tous les animaux et très agile: c'est la Panthère avec son cousin Sègue-le-léopard. On connaît aussi le plus malhonnête et le moins intelligent: c'est Bouki-l'hyène. Mais on ne connaît pas le plus intelligent.

Tout le monde veut passer pour le plus intelligent de tous les animaux. Oncle Gaïdé-le-lion dit: «Si nous connaissons le plus jeune d'entre nous, nous connaissons en même temps le plus intelligent»...

Alors ceux qui croient être le plus jeunes lèvent la main, pour demander à dire la date ou l'époque de leur naissance.

«Moi, je suis née l'année de la grande sécheresse, c'est-à-dire il y a trois ans,» déclare M'Bill la biche, qui est très craintive.

«Moi, je suis né il y a trois lunes,» affirme, en dressant ses oreilles pointues, Till-le chacal, voleur et bavard.

«Et moi, je viens de naître» dit Golo-le singe, malin mais capricieux.

«Attention! Je vais naître. Un peu de place pour me recevoir.» Et Leuk-le-lièvre tombe au milieu des autres animaux.

«Tu n'es peut-être pas vraiment le plus jeune, mais ton intelligence est supérieure à celle des autres parce que tu as réussi à nous prouver que tu es le plus jeune», dit oncle Gaïdé-le-lion.

(Fragment opracowany na podstawie *La belle histoire de Leuk-le-lièvre* Léopold Sédar Senghor, Abdoulaye Sadi)

Tabela 1.

Animal	Son nom (en wolof)	Ses traits caractéristiques

Ćwiczenia związane z tekstem

1. Odnajdywanie tradycyjnych elementów afrykańskich

- *L'arbre des palabres* – nauczyciel wyjaśnia znaczenie terminu *l'arbre des palabres*. Jest to drzewo, najczęściej baobab, pod którym zbierają się mieszkańcy wioski w Afryce, by rozmawiać o ważnych dla wszystkich sprawach i podejmować trudne decyzje;
- *oncle* – w kulturze afrykańskiej do osób obcych często używa się zwrotów *oncle* (wujek), *soeur* (siostra), *frère* (brat).

2. Sposoby odmierzania czasu:

l'année de la grande sécheresse, il y a trois lunes.

3. Charakterystyka zwierząt z opowiadania

- Quels animaux sont présents dans l'histoire?

Uczniowie wypisują z historii wszystkie zwierzęta, ich imiona (w języku wolof), cechy charakterystyczne (Tabela 1).

Nauczyciel wskazuje na różnice pomiędzy stopniem wyższym i stopniem podstawowym przymiotników: np. *le plus féroce et très agile*.

La panthère est la plus féroce de tous les animaux et très agile. Elle n'est pas la plus agile.

Uczniowie w parach układają 10 zdań z użyciem różnych cech zwierząt, zwracając uwagę na różnicę między stopniem najwyższym i podstawowym przymiotników.

Nauczyciel proponuje zastanowić się, czy uczniowie zgadzają się z cechami przypisanymi zwierzętom przez autora.

Uczniowie tworzą w parach podobną tabelkę dla zwierząt występujących w znanych im bajkach, wspomnianych na początku. Nazywają te zwierzęta według modelu Leuk-le lièvre, np. Wilk-le-loup itd. Następnie ustnie prezentują swoje zwierzęta i podają ich cechy. Uczniowie korzystają ze

słowników dwujęzycznych (lub Google Tłumacz) w celu odszukania potrzebnych cech zwierząt.

Zadanie domowe

Uczniowie piszą krótki tekst (ok. 10 zdań) na temat ulubionej bajki, którą pamiętają z wcześniejszego dzieciństwa lub aktualnie ulubionej książki. Używając jak najbardziej urozmaiconych przymiotników, w tym także w stopniu najwyższym, charakteryzują postacie występujące w przedstawianej historii i uzasadniają swój wybór – dlaczego ta historia jest najciekawsza, najpiękniejsza, najstraszniejsza itd.

Zakończenie

Inspirującym zakończeniem tego projektu byłyby uczestnictwo uczniów w warsztatach malowania techniką pod szkłem. Jest to technika znana także w Polsce w malarstwie ludowym, np. w rejonach górskich. Uczniowie mogliby wykonać ilustracje do przedstawionych w pracy pisemnej ulubionych historii. ✕

Bibliografia

- Senghor L.S., Sadi A. (1990) *La belle histoire de Leuk-le-lièvre*. Le nouvelles Editions Africaines du Sénégal.
- Boiron M., Bourrel J.-R. (2008) *Cartes à parler*. Editions Sèpia.
- [Livret pédagogique](#)
- [Les peintures sous verre, art populaire du Sénégal](#)

Agnieszka Dryjańska

Doktorantka w Instytucie Romanistyki UW. Posiada wykształcenie techniczno-filologiczne i prowadzi zajęcia z Technologii Informacji w Kolegium Francuskim i Angielskim na Uniwersytecie Warszawskim. Prowadziła także lektoriaty techniczne z języka angielskiego oraz francuskiego na Politechnice Warszawskiej. Zajmuje się uczeniem dzieci języka francuskiego w Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Francuskiej.